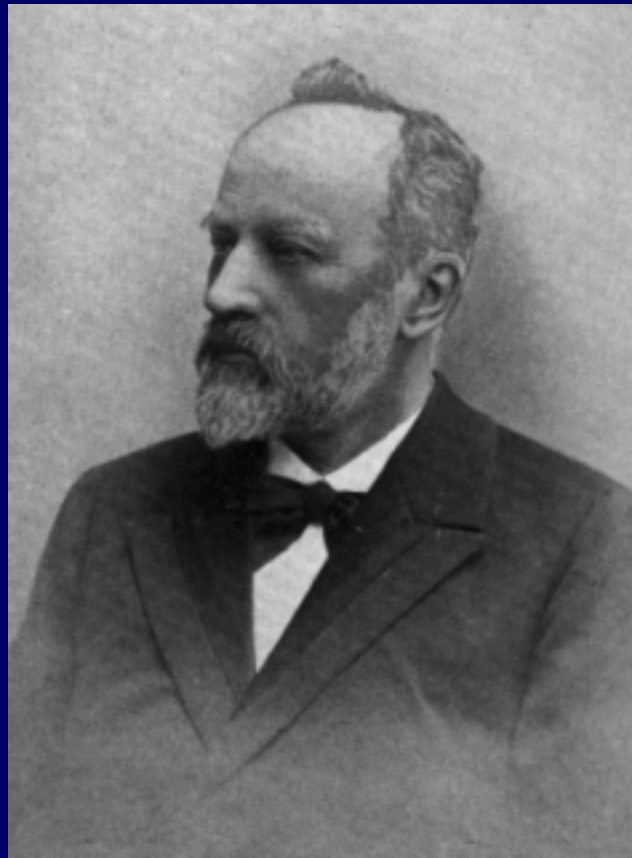

Tale for oldefar

Marius Nygaard

på familiefeyringen av
hans
hundredeogfemti-
årsdag
den 13. september
1988

av Kristen Nygaard

(Plus litt mer om vår
Nygaard-slekt)

M. Nygaard.

Innhold

Internett er en meget grei måte å publisere ting på, både for store og små målgrupper. Jeg har tenkt å bruke denne PDF-formaterte filen (data-uttrykk) til å legge inn en del stoff som kan være av interesse for alle oldefars etterkommere. Stoff som angår farmors og farfars etterkommere vil jeg legge inn på annen måte.

I første omgang tar jeg med talen min til oldefar og noen fotografier hentet fra den boka onkel Finn skrev om sin far til hundreårsdagen i 1938, foruten omtalen av vår Nygaard-familie i Bind 2 av Norsk Slektskalender fra 1951. Senere skal jeg få på plass foto av maleriet som henger på skolen i Halden, antakeligvis det beste bildet av oldefar. Det kunne være fint om jeg kunne få noen fotografier fra selskapet i Nr. 99.

Onkel Finns bok er en vakker hyllest til faren, skrevet i en stil som var naturlig for hans generasjon. Den er på 43 sider, og den burde kanskje legges inn på nettsidene den også Bjørnsons dikt til oldemors og oldefars bryllup vakte "jubel og beundring", ble det sagt. Selv synes jeg det er usedvanlig lummert. Men jeg gir det en sjanse og gjengir det her, og dikteren er jo vel ansett.

Jeg kommer nok senere til å sette inn et foto av maleriet av den første Kristen Nygaard, han som omkom under slike heroiske omstendigheter i dokkene i London (se talen min).

Oslo, torsdag 19. August 1999

Kristen Nygaard

Oldefars 150-årsdag

Den 13. September 1988 hadde Marius Nygaards etterkommere kalt sammen til stor feiring i Drammensveien 99 av 150-årsdagen for hans fødsel. Det var ca. 125 til stede, etterkommere med sine ektefeller/samboere.

Det var laget i stand til et selskap som jubilanten nok ville vært godt tilfreds med på alle måter. Talene hadde festkomiteen utdelt etter en grei regel tilpasset den på forhånd bestemte fasit: Det skulle være tre hovedtaler: Først velkomst-talen. Siden den kom først, måtte den selvsagt holdes av en etterkommer av oldefars eldste sønn, William. Den utvalgte ble Harald Bjelke. Like selvsagt måtte talen for jubilanten deretter komme, og etter det av komitéen vedtatte regelverk falt dette hedersverv med nødvendighet på meg, som eldste sønnesønn av nesteldste sønn Kristen (ble det meg forklart). Takk for matentaleren ble utvalgt etter samme innlysende logikk.

Det ble fort klart for meg at det her ikke var lagt opp til at jeg skulle slippe unna med et hastverksarbeid.

Jeg traff aldri oldefar, men visste nok om han til å vite at han fortjente og ville sette pris på at det ble lagt stor flid i talen. Jeg fikk god tid på meg. Heldigvis, for det viste seg at det trengte jeg.

Jeg regner med det er en del av de nye som er kommet til i familien som kan ha moro av å vite litt om oldefar (deres tippoldefar eller tipp-tippoldefar). Kanskje noen av dem som hørte talen har lyst til å lese den i fred og ro.

Oslo, mandag 16. August 1999

Kristen

Kristen Nygaard

Oslo, 1988

Tale for oldefar

Kjære med-etterkommere av Marius og Lise!

Vi feirer oldefars 150-årsdag, og en tale skal han ha fra oss. Tante Anne Sofie har truffet ham og oldemor, og vi får kanskje høre henne fortelle om det. Men de aller fleste her har bare annen og tredje hånds viten om oldefar og oldemor.

Jeg har hatt god tid til å tenke over hva jeg skal si. Jeg har også lest og konsultert kildeskrifter. Det bilde jeg på den måten dannet meg ble etter hånden nokså overveldende. Et *monument* trådte fram for meg, mennesket forsvant i bakgrunnen. La meg få komme med noen sitater:

"Rektor Marius Nygaard satte sitt preg på skolen i min tid, en fin gammel herre, en gentleman av den gamle skole, men av en mer robust støpning enn Schreiner (den forrige rektoren i Drammen). Med det skinnende hvite skjortebryst (han ville nok likt å se oss her i kveld) og den utringede sorte vest gikk han omkring blant oss søndagskledt, ja kledt til fest hver eneste dag, og hevet ved sitt blotte nærvær skolen opp til et høyere plan. *Han var streng, men rettferdig.*"
Eller: "De elever Nygaard hadde, mottok sterke inntrykk av hans sterke vilje og helstøpte karakter. Men det skjønte de fleste først senere i livet. Det var ikke fritt for at de i skoletiden først og fremst fryktet ham. *Hans undervisning bar preg av*

mannen." "Tidligere elever har sammenliknet ham med en romersk senator, og en senator må nødvendigvis være streng. *Slurv, omtrentlighet og dovenskap var han nådeløs overfor.*"

Jeg ber dere nå alle tenke dere tilbake til skoletiden, til en skole der oldefar er rektor, til en situasjon der dere er blitt innkalt til rektors kontor. De av dere som ser fram til dette møtet med fred og ro i sinnet, rekk hånden i været!

Men frykt ikke! Det kan også berettes om menneskelige trekk. Sitater igjen: "Han satte imidlertid ikke urimelige krav til sine elever. Arbeidsmoralen var for Nygaard vesentligere enn begavelsen, den gode vilje verdifullere enn de lette seire." "Når en eller annen middelshavsfarer overrasket ham med et intelligent svar, kunne et vennlig smil lyse opp i det alvorlige ansiktet. En tidligere kvinnelig elev har fortalt at pikene var svært redde for den strenge rektor. Men det hjalp litt at han ble "noe mildere i røsten" når han eksaminerte pikene. Som en gentleman av den gamle skole mente han tydeligvis at de unge pikene bestod av et noe skjørere stoff enn guttene og måtte behandles litt mindre robust for ikke å gå i stykker."

Og enda bedre, hør bare her: "Var denne myndige og alvorlige etiker uten humoristisk sans? *Egentlig* ikke. Men til daglig så riktignok lærere og elever sjelden noe til den. Utadtil gjaldt

han i det alminnelig omdømme for å være en alvorsmann. Men humoren lå på lur *tross alt*."

Oppgaven min har derfor vært å gå tilbake i tiden, til før oldefar ble forlenet med så stor autoritet at vi ikke lenger klart kan se hvem han var.

La meg begynne ennå lengre tilbake, før oldefars tid. Som barn fikk jeg høre at slekten vår stammet fra Island, via Danmark. Dette fordi Find og Findsen var islandske navn. Derfor forestiltingen om den stolte Findsen- (nå Nygaard- slekt) som, i tross mot Harald Hårfagre, utenfor Islands kyst lot høysetestolpene drive i land (vanligvis av oss barna omtalt som "høyesteretts-stolpene"). Men så lot vi ubetenksomt slektsforskerne slippe til, og et annet bilde trådte fram: "Slekten stammer fra gårdmann Jens Mortensen i Eskelund, Tønderup sogn på Fyn, som 22. mars 1685 ble gift med Kirsten Findsdatter." Deres sønnesønn (slektsgranskere beskjeftiger seg fortrinnsvis med sønner) Mads Findsen var skipper, og hans sønn Christen Madsen ble døpt i Lumby 26. november 1769. Han løste borgerskap som skipper i Odense i 1793, og ... nå skjedde det! ... flyttet til Bergen hvor han ble skipperborger 17. august 1809.

Christen (er det blitt meg fortalt) tok navn etter der han bodde i Bergen: Nygaard, og ble Christen Nygaard Madsen, mens sønnen ble hetende Mads Nygaard. Vi har et maleri av

Christen Nygaard hjemme hos oss, rimelig nok siden jeg har navn etter ham, ... en kopi henger her i Drammensveien 99. Som barn - før slektsgranskerne tok fatt - kalte vi ham for "sjørøveren". Slektsgranskerne konstaterer bare at "han druknet ved dokkene i London". Enkelte har latt seg friste til uærbødigheter i den anledning. Selv har jeg derfor ved en viss, men rimelig bruk av den intuitive historiske metode funnet fram til det som faktisk hendte: Tipp-tipp-oldefar var sent en kveld, etter viktige og alvorsfylte konferanser på vei tilbake til skipet han så dyktig førte. Da, med ett, hørte han en kvinnes høylydte bønn om hjelp. Han ilte til, drev egenhendig tre overfallsmenn på flukt, men segnet så om, dødelig rammet av fem knivstikk. Senere vendte slynglene tilbake og ryddet liket av veien. Siden det ikke foreligger fnugg av motbevis mot hva jeg her forteller, kan vi trygt la det inngå i slektshistorien.

Når det gjelder det videre forløp, er det mer fakta tilgjengelig, og mindre behov for, eller rom for intuisjon.

Mads Nygaard var født i Danmark i 1793, ble skipper, senere kjøpmann og veritasagent i Bergen. Han giftet seg med to søstre, Marie og (deretter!) Maren Behrens. Marius var barn av Maren. Studerer vi adressene til oss som er her i kveld, finner vi svært mange fra Oslo. Skulle vi ha feiret Mads, ville vi i tillegg kunnet ha med slektninger som er spredt over hele USA og

Kanada, og fra Tyskland. Det var på moten å forbedre folkelige navn, og Mads kalte sin siste sønn Marius. (Dette er ført videre i andre grener av familien, og i Houghton, South Dakota, USA kan vi således finne farmeren Maurice Christian Nygaard.) Det eksotiske innslaget på denne festen (om jeg må bruke et slikt uttrykk om våre gjester fra familien Banner), er det oldefar som har sørget for.

Så meget om forhistorie.

La meg nevne hovedoverskriftene i oldefars liv:

Han ble født 13. september 1838 i Bergen, student i 1855, embetseksamen i 1861, giftet seg med Elizabeth Martin i 1863. Fra 1864 til 1877 var han adjunkt og til slutt overlærer i Kristiansand. Fra 1877 til 1894 var han rektor i Frederikshald, nå Halden. Og fra 1894 til 1910 rektor i Drammen. Han døde 7. februar 1912 i Oslo.

Han var familiefar, han var språkmann og forsker, og han var først og fremst skolemann.

Mads Nygaard var over 50 da Marius vokste til. Familien hadde nær kontakt med det bergenske "gode kjøpmannskap", men hjemmet var også preget av farens kjærlighet til Danmark. Faren var såret over Marius' interesse for målsaken, den så han på som en kulturell separatisme overfor alt dansk. Det gikk opp og ned med farens økonomi,

og Marius måtte ta arbeid i Bergen i flere perioder i studietiden.

En av jobbene var på Jomfru Meyers pikeskole, der han skal ha vært svært avholdt av de unge damer. Viktigere likevel: "Likeoverfor pikeskolen var der en syskole (jeg siterer her, og ofte ellers, fra grandonkel Finn's meget opp-

Marius Nygaard som student

lysende lille bok om oldefar), og blandt dem som gikk der var der også en glad og munter pike, engelsk av fødsel. Hun het Elizabeth Martin og gjorde et sterkt inntrykk på den unge filologiske kandidat. Hun var forøvrig like meget norsk som engelsk; hennes far Ole Bergmann var nemlig født i Bergen, men gikk tidlig til sjøs og tok navnet William Martin etter en engelsk skibskaptein, som han for med". Der har vi altså opprinnelsen til alle William-ene.

Onkel Finn forteller videre: "Ja, slik møttes far og mor. Etter gamle bilder å dømme og etter samtidiges utsagn har mor hatt et usedvanlig tiltalende ytre og et charmerende vesen. Det vakte derfor, fortelles det, en viss overraskelse at hun, som var så omsvermet av beundrere, valgte den mere alvorlige Marius Nygaard." Onkel Finn finner forklaringen i at : "Mor har vel imidlertid følt seg tiltrukket av det *lyse og ideelle livssyn* som alt i ungdomsårene satte sitt preg på far." Men onkel Finn tilføyer også for sikkerhets skyld: "Dertil kom at han var en *vakker* ung mann, som nok kunde gjøre inntrykk på det smukke kjønn."

Jeg tror vi er inne på noe her, et litt annet bilde av oldefar enn den "nådeløse fiende av slurv, omtrentlighet og dovenskap".

Senere, i Kristiansand, skillinget folk sammen et beløp stort nok til at Marius kunne reise til Island og Færøyene. Jeg hadde alltid hørt at det

Marius og Elise Nygaard som nygifte

var fordi han derved kunne komme videre i sine språkstudier, som det opplyste Kristiansandske borgerskap fulgte med åndeløs spenning.

Marius Nygaard som adjunkt

Nå vet jeg fra mine litteraturstudier bedre. Det var i stedet nærmest en folkegave fra entusiastiske Nygaard-fans som ønsket at oldefar selv kunne oppleve de stedene han hadde gjort så levende for folk gjennom sine mange aftener med høytlesninger fra de islandske sagaene. I det hele tatt går det igjen at han til stadighet var etterspurt som en inspirerende foredragsholder, at han var ivrig med i debatter.

Så *temperament* hadde han åpenbart. Det finner vi også når vi samler sammen kommentarer fra de kildene vi har. Fra Drammen sies det (i skolens historie): "Sint kunne han bli, og da rev, ja klorte han seg i hodet, så det ikke var mange hårene igjen." Fra onkel Finn: "Når far i *hellig harme* over noe som han mente ikke var som det burde være, kunde han bruke sterke uttrykk, - *og det kunde han* - kom det gjerne fra mor et lite beroligende ord, som aldri undlot å gjøre sin virkning." Videre: " Han hadde sine bestemte meninger som han hevdet *uavkortet uten sidehensyn*".

Men det går også igjen at han var tolerant, tilsynelatende til manges overraskelse. Og politisk var han radikal. Selv om Venstre gjorde en del politiske knep så smarte at han gikk ut av partiet, så var han sympatier stort sett å finne på venstre side av den politiske skillelinje.

Hvordan var så tonen i det Nygaardske hjem? Tante Anne Sofie er her og vil kanskje fortelle litt om det. Selv må jeg bygge på sitater, og hva jeg ellers har hørt. Og vi må huske på at tonen var annerledes den gang.

Bjørnsons dikt "En Myrtekrans" til Marius og Elises bryllup vakte jubel og beundring. I dag ville det vel mest vakt jubel. Jeg siterer: "Hver den, som selv sad rød og varm - med kransen på og gråd i barm, - hun ser på dig med bøn til Gud, - du, bly, du vakre brud. - Du ved det ei, du er så ung, - hvor den kan blive rig og tung; - ti livets frugt - med sygt og smukt - skal modnes bag dens blad." Jeg skal ikke gi meg inn på tolkninger.

Neste vers skal jeg av hensyn til de tilstedeværende feminister ikke sitere.

Onkel Finn konkluderer sin bok om oldefar med å si : "Når jeg med et livs erfaring tenker tilbake på forholdet mellom mor og far står det for mig slik at jeg ikke har opplevd noe tilfelle hvor et samliv har formet seg mere harmonisk. De holdt inderlig av hinannen - aldri hørte jeg et uvennlig ord mellom dem - ingen ekteskapelige scener. Alltid godt humør og hensynsfullhet fra begge sider. Mor var et bedårende menneske. Hun gikk nok opp i hjemmets mange oppgaver og i omsorgen for far og barna; men hun hadde også sine egne meninger om tidens personer og begivenheter og fremholdt dem på en egen

stillferdig måte, ikke uten et visst skalkaktig humor."

Jeg vil også ta med et litt mindre høystemt, men sikkert ikke mindre oppriktig følt sitat fra onkel Finn: "Noe, som jeg iallfall satte særlig pris på, var at han aldri hjemme tok opp affærer som gjaldt barnas skoleforhold - det kunne både være dårlige karakterer og anmerkninger. Skjenneprekener av den grunn forekom ikke."

Hvordan oldefar kom til å bli skolemann og forsker, er det ingen forklaring gitt på. Imidlertid var han allerede i 19-20 års-alderen å finne i en krets av nokså rabiater målfolk som senere ble kjent som "Vestmanna-laget". De var ivrige tilhengere av Ivar Aasen, men mente kanskje at han var litt for ettergivende. Oldefar skrev allerede som 20-åring debattinnlegg som ble lagt merke til. Han brevvekslet med Ivar Aasen, og var venn av Bjørnstjerne Bjørnson.

Senere kom han til å gjøre en stor innsats som forsker, som en av de dyktigste norsk-filologer i sin tid. Og det gjorde han samtidig som han ble en av de fremste i norsk skole. Det foreligge en lang rekke arbeider fra hans hånd, men storverket er "Norrøn syntax" fra 1905, som er blitt internasjonalt anerkjent som et sentralt arbeid både i gammelnorsk-islandsk og i gammelgermansk språkforskning.

Det bør vel også nevnes at hans "Oldnorsk Læsebog for Begyndere" fra 1872 har vært til fortvilelse (og en og annen glede) for norske gymnasiaster gjennom hundre år.

Siste bilde av Marius Nygaard
MARIUS NYGAARD

Men det var skolen som ble oldefars arbeidsplass, og der fikk han nok av oppgaver.

I Halden lå skolevesenet nede, og oldefars oppgave ble å få det på fote igjen. Det klarte han så godt at det etter hvert ikke var noe område av skoleverket der han ikke ble trukket med.

Da han ble nevnt som stortingskandidat ved en anledning, fant den lokale høyreavis det nødvendig å påpeke at dette ville være meget uheldig for Fredrikshald på grunn av de skadelige virkninger det ville få på skolene om oldefar forsvant fra byen.

Også i Kristiansand og i Drammen gjorde han en stor innsats, og han var medlem av Undervisningsrådet, det sentrale rådgivende organet for Kirke- og Undervisningsdepartementet. Etter hvert ble han også rådets formann. Han spilte en sentral rolle i skolereformene rundt århundreskiftet, og i rettskrivingsreformen av 1907.

Mange trodde oldefar ville følge den forskerkarrieren som lå staket ut for ham.

Det valgte han ikke. Jeg vil slutte med å sitere hva selv har skrevet om sitt valg: " Min Hovedinteresse har været og er min Skolegjerning. Også mine vitenskapelige Sysler har været underkastet dette Hensyn. Jeg har bestandig følt mig drevet til videnskapelig Beskjæftigelse, og jeg har den erfaring, at sådan syssel er meget værdifuld for en

Oslo, 1988

skolemand, fordi den hjelper en til at holde sig åndelig oppe, så man ikke så lett falder hen i åndløs routine. Men den må ikke tage Tid og Kraft fra Skolegjerningen. Har man først valgt denne til sitt Livskald, må i Tilfelde Collision Videnskaben vige for Skolen."

Tremening Harald ga, som den optimist vi vet han er, utrykk for håpet om at vi alle hundre og tjuufem i løpet av kvelden ville bli godt kjent med hverandre. (Skulle alle føre en samtale på tomannshånd med hver og en av de andre, måtte det foregå $125 \times (125-1)/2$, dvs. 7750 slike samtaler i de nærmeste timene.)

Hensikten med denne talen har vært at dere skulle bli litt bedre kjent med ett menneske, et spesielt menneske: vår alles oldefar.

Og nå vil jeg stille om igjen til hver av dere det spørsmålet jeg stilte til å begynne med: Ville dere ikke nå, etter at dere har lært litt mer om ham, være mindre fryktsomme, og kanskje i stedet heller litt forventningsfulle, om dere hadde kunne fått sjansen til å møte, på tomannshånd, til en fortløpig samtale, det mennesket som vi feirer i kveld?

Kristen Nygaard

Post Scriptum, 1991:

Da jeg i 1989 besøkte Island, traff jeg en universitetslærer som bl.a. holdt kurs for utlendinger i islandsk. Hun var nysgjerrig på navnet mitt, ville vite om jeg kanskje hadde noe med en som het Marius å gjøre? Så gikk hun bort i hyllen og hentet et velbrukt eksemplar av oldefars "Norrøn syntax" fra 1905. På tittelbladet sto det: "Annet uforandrede opplag 1966"! Det var den grammatikkboka hun brukte i sin undervisning.

En myrte-krans

Dikt av Bjørnstjerne Bjørnson
til Marius og Elise Nygaards bryllup
5. august 1863

En myrte-krans er skjøn at se,
når den står frisk i uskylds sne
med duft av kjærlighet og våd
av glædens klare gråd;
når moders blik er sol derpå,
og luften let og høitids-blå
derover går
og liflig spår
om lang og kraftig dag.

Hver den, som selv sad rød og varm
med kransen på og gråd i barm,
hun ser på dig med bøn til Gud,
du bly, du vakre brud.
Du ved det ei, du er så ung,
hvor den kan blive rig og tung;
ti livets frugt
med sygt og smukt
skal modnes ba dens blad.

Men bliver den for tung iblandt,
så støt dig tro til ham, du vandt;
ti han går fast, skjønt han går tyst,
og du, du er hans lyst!
Græd ei, skjønt langt fra hjem du for:
han blir dig både far og mor!
husk i din krans
hvert blad er hans -
hans tanker for dit vel!

Hva slektsgranskerne fant i 1951

I Aschehougs konversasjonsleksikon, bind VI, 1941, spalte 181 finner vi denne definisjonen av *folklore*:

"Folklore (eng.; eg. folkets kunnskap) betegner 1. Folkets tradisjoner, de levninger av eldre, primitivere tiders kultur og litteratur, som hos kulturfolkene er muntlig overlevert og bevart av almuen. "

Jeg finner defor folklore å være en treffende betegnelse på hva vi som barn i min generasjon

fikk å vite om vår familie, i hvert fall må det vi oppfattet av det vi ble fortalt kunne betegnes slik. For å sitere fra oldefar-talen min:

"Som barn fikk jeg høre at slekten vår stammet fra Island, via Danmark. Dette fordi Find og Finsden var islandske navn. Derfor forestillingen om den stolte Finsden- (nå Nygaard- slekt) som, i tross mot Harald Hårfagre, utenfor Islands kyst lot høysetestolpene drive i land (vanligvis av oss barna omtalt som "høyesteretts-stolpene")."

Omkring 1950 spurte Norsk Slektshistorisk Forening om de kunne få undersøke vår Nygaard-familie. (Det er som bekjent mange Nygaard-familier.) Resultatet ble trykket i "Norsk Slektskalender", bind 2, forlagt av Cammermeyers Boghandel. Siden det vel er få i familien som har denne boka, gjengir jeg her det som fortelles om familien vår.

NYGAARD

*(Fra Norsk Slektskalender, Bind 2.
Cammermeyers Boghandel, Oslo 1951, s. 172-
177. Forfattersignaturen HG nedenfor står for
byfoged Harald Gram.)*

Slekten stammer fra gårdmann Jens Mortensen i Eskelund, Tonderup sogn på Fyen, som 22. mars 1685 ble g. m. Kirsten Findsdatter. Deres sønn gårdbruker Find Jensen i Hove, Lumby sogn (Fyen), ble dpt. i Tonderup 14. mars 1697 og begr. i Lumby 2. des. 1750. G. i Lumby 18. Juli 1728 m. Kirsten Rasmusdatter, begr. 80 år gl. 21. nov. 1778. Deres sønn Mads Finsen, døpt i Lumby 29. mars 1736 d. i Stige 30. april 1814 var skipper. Han ektet 14. des. 1763 i Stige Birthe Andersdatter, og deres sønn Christen Nygaard Madsen, dpt. i Lumby 26. nov. 1769, løste borgerskap som skipper i Odense 1793, flyttet senere til Bergen hvor han ble skipperborger 17. aug. 1809. Han druknet ved dokkene i London. Han ble gift i Stige 1. feb. 1793 m. Alhed Maria Schmidt. dpt. i Lumby 12. april 1772, d. i Bergen 12. april 1835, datter av skipper Anders Rasmussen Schmidt og Birthe Rasmusdatter Rostrup i Stige.

Sønnen Mads Nygaard f. i Stige 11. des. 1793 løste skipperbrev i Bergen 11. juni 1818, senere

kjøpmann og veritasagent i Bergen, d. 1875. G. 1. g. m. Marie Behrens, f. 8. mars 1801 d. 30. juni 1836. G. 2. g. m. hennes søster Maren Behrens f. 16. okt. 1806, d. 1875, døtre av kjøpmann i Bergen Johan Diderich Behrens og Marie Kroepelien.

Fra sønnene i første ekteskap sogneprest Christen Nygaard (1825—1901) og skipskaptein Johan Didrik Nygaard stammer 1. og 2. linje. I annet ekteskap var sønnene forlagsbokhandler Fredrik Nygaard i Bergen, d. ugift og rektor Marius Nygaard. stamfar for 3. linje. (H. G.).

1. linje.

Christen Nygaard f. 23. okt. 1825 i Bergen, d. 16. feb. 1901 i Aker, st. 1843, cand. theol. 48, kateket i Mandal 56, sogneprest Egersund 68, Vestre Aker 76, prost 89. G. 28. okt. 1853 m. Wilhelmine Andrea Behrens, f. 27. mai 1833, d. 4. Mars 1906, datter av kjøpmann Johan David Behrens og Wilhelmine Andrea Muthrum.

A. Marius Nygaard, f. 4. nov. 1859, d. ... , handelssk., i forretning i Kr.a, utvandret 1886, farmer Houghton, Brown county, S. Dakota. G. 17. juni 1888 m. Hanna Martine Dahl, f. 29. sept. 1863, datter av havnefoged Nils Dahl. Greåker. Barn:

1. Christen Nygaard, f. 1. aug. 1889, elevatorbestyrer. G. des. 1943 m. Miriam Thomas.

2. Helga Nygaard, f. 15. april 1892, sykepleierske. G. 17. juni 1919 m. Hieronymus Heyerdahl Tunby. (Westmore, Montana, U. S. A.).

3. Rolf Nygaard, f. 17. mai 1895, college utd., handelsreisende. G. 12. juni 1929 m. Francis Schnyter. Sønn:

a. Richard Schnyter Nygaard, f. 20. feb. 1930.

4. Maurice Christian Nygaard, f. 19. sept. 1904, farmer. G. 26. okt. 1930 m. Dina Danielson, datter av Dino Julius Danielson, Oslo. (Houghton, S. Dakota, U. S. A.).

B. Einar Nygaard, f. 29. juni 1867, d. 8. jan. 1931. Handelssk. i forretning i Oslo, utvandret til Canada 1907, farmer i Chagoness, Saskatchewan, Canada. G. 1890 m. Therese Hauff, d. 23. aug. 1945, datter av Fredrik og Regina Hauff.

Barn:

1. Vilhelm Nygaard, f. 26. juli 1891, farmer. G. i Aberdeen, Skottland, 19. mars 1919 m. Annie Mitchell Dawson. Barn:

a. David Einar Nygaard, f. 19. sept. 1920, farmer. G. 1. jan. 1943 m. Lillian Thomas. Sønn: Lyte David Nygaard, f. juli 1944.

b. Harry Maxwell Nygaard, f. 6. nov. 1922, farmer.

2. Johan David Nygaard, f. 20. mars 1893. G. 8. nov. 1933 m. Eldna May Godson. Barn:

a. Ralph Johan Nygaard, f. 13. okt. 1939.

3. Herman Arnold Nygaard, f. 4. mai 1911, farmer. G april 1932 m. Vera Mc. Kechnie. Barn:

a. Garland Nygaard, f. 15. juni 1933.

b. Marvin Nygaard, f. 20. nov. 1938.

c. Donald Nygaard, f. 1. April 1943.

d. Vern Nygaard, f. 23. okt. 1946

4. Christine Andrea Regine Nygaard. G.

m.... Joyce

5. Marie Nygaard. G. m. ... Efrid.

2. linje

Johan Diederich Nygaard, f. 1827, d. 3. feb 1892 i Bergen, skipperborger i Bergen 3. juni 1851, veritasagent. G m Emilie Müller, f. 1826, d. 7. mai 1905. Deres sønn, skipskaptein Marius Nygaard hadde sønnen:

A. Johan Diederich Nygaard, skipsingeniør i Friedrichshafen. Han har en sønn:

1. Carl Nygaard.

3. linje.

Marius Nygaard, f. 13. sept. 1838 i Bergen d. 7. feb. 1912 i Kr.a, st. 1855, cand. philol. 61, adjunkt Kristiansands katedralsk. 64, overlærer der 76, rektor Fredrikshald 77, Drammen 1894—1900, kjent språk-vitenskapelig forfatter og skolemann, formann i Undervisningsrådet, medlem av det Kgl. norske Videnskabselskab og av Vidensk.-Akad., K. St O. O. G. 5. aug. 1863 i Bergen m. Elizabeth Martin, f. i Liverpool 28. juli 1842, d. i Kr.a 9. mai 1923, datter av bankmann William

Martin (eg. norskfødt Ole Thistel Bergmann) og Maren Elizabeth Maxwell. Barn:

William Martin Nygaard, f. 6. feb. 1865 i Kristiansand, st. 1883, stud. filologi, gikk til bokhandelen 87, medinnehaber H. Aschehoug & Co. 88, eneinnehaber 1900, styreformann familieaksjeselskapet H. Aschehoug & Co. siden 34, stortingsrepr. Oslo 22—24, form. Den norske Forleggerforening, Nationaltheatrets styre m. m. m., K. St. O. O., K. 2. D. D. O., R. Isl. L. O., R. F. Æ. I., R. Tsj. Hv. L. O., Øster. med Un. Vir. G. 30. okt. 1889 på Fredrikshald m. Constance Wiel, f. der 28. nov. 1866, d. i Oslo 24. mai 1931. datter av konsul Andreas Melchior Gluckstad Wiel og Grethe Constance Munster. (Oslo.) Barn:

1. Constance Wiel Nygaard, f. 27. sept. 1890 i Kr.a, st. 1909, forfatterinne. Fortj.med. i gull. G. 26. juli 1912 i Idd m. Thomas Andreas Finn Schram, f. 9. okt. 1882 i Oslo, d. 15. juli 1950 i Trondheim, st. 1901, cand. med. 09, overlæge Vensmoen tuberkulosesan. 21, Ringvål 35—47. R. 1. St. O. O., sønn av grosserer Thomas Andreas Schram og Mathilde Just.

2. Sigrun Wiel Nygaard, f. 6. okt. 1892 i Kr.a, st. 1911. G. 8. sept. 1923 i Idd m. Fredrik Helweg Winsnes, f. 5. nov. 1885 i Nord-Odal, st. 1904, cand. jur. 10, h.r.advokat 17. (Oslo.) Sønn av sogneprest Fredrik Wilhelm Vinsnes og Agnete Helweg.

3. Lizzie Wiel Nygaard, f. 3. sept. 1895 i Kr.a. G. der 6. okt. 1916 m. Oscar Sigvald Strugstad, f. 28. nov. 1887 i Kr.a, st. 1906, off. 09, mil. høysk. 11, kaptein 17, major 31, oberst og sjef for art.reg nr. 3, 36, militærattache Stockholm 40—41, London 43—44, sjef Den norske brigade i Skottland 41—42, generalmajor 42, sjef D. K. T. siden 45, kommandant i Trondheim. Delt.med., H. VII. 70-års med., K. Stb. B. E. O., K. F. Æ. L., F. krigskors, Am. L., of M., Bronze Star, R. 1. S. S. O., Tsj. krigskors, R. D. D. O., sønn av generalmajor Oscar Sigvald Strugstad og Hilda Louise Andersen. (Trondheim.)

4. Mads Wiel Nygaard, f. 26. nov. 1898 i Kr.a, st. 1917, magister i litt.hist. 26, prokurist i H. Aschehoug & Co A/S 28. disponent 34, adm. direktør siden 1940. G. 6. okt. 1934 i Oslo m. Margrethe Louise Kildal, f. 13. mars 1911. datter av rittmester Karl Kildal og Margrethe Boyesen. (Oslo.) Barn:

a. Elise Margrete Nygaard f. 1. juni 1936 i Oslo.

b. Sigrun Nygaard f. 2. mai 1938 i Oslo.

c. William Nygaard, f. 16. mars 1943 i

Oslo.

5. Ellen Wiel Nygaard, f. 24. okt. 1900 i Kr.a. G. 23. juni 1928 i Idd m. Harald Christian Førre Bjelke f. 26. sept 1900 på Otta, st. 1919, cand. med. 25, sekretær i Medisinaldirektoratet 31, kontorsjef 33, fylkeslæge i Østfold, siden 39, form. i Nationalforeningen mot Tuberkulosen.

(Moss.) Sønn av læge Harald Bjelke og Inga Larsen.

6. Andreas Melchior Wiel Nygaard, f. 28. mai 1903 i Idd st. 1921, arkitekt N. T. H. 26, eget arkitektkontor i Oslo siden 30, redaktør av Byggekunst 33—38. G. 18. okt. 1929 i Oslo m. Valentine (Lillan) Arentz Kvenild, f. 27. mars 1905 i Åker i Sverige, st. 1924, viseform. Oslo sanitetsforening, datter av ingeniør Harald Kvenild og Valentine Arentz. (Oslo.) Barn:

a. Astri Nygaard, f. 6. sept. 1930 i Oslo, st. 1949.

b. William Andreas Nygaard, f. 26. nov. 1932 i Oslo, aspirant Standard Telefon og Kabelfabrikk.

c. Truls Nygaard, f. 5. nov. 1936 i Oslo.

. Kristen Brunfeldt Nygaard, f. 9. aug. 1871 i Kristiansand, st. 1889, cand. jur. 94, h.r.advokat 99. Styreform. en rekke større industr. foretagender, R. S. N. O. G. 28. okt. 1898 m. Anne Sofie Nicolaysen, f. 9. okt. 1872, datter av sorenskriver Nicolay Ludvig Nicolaysen og Cathrine Christie

1. William Martin Nygaard, f. 14. okt. 1893 i Kr.a, st. 1917, cand. philol. 32, lektor Voss landsgymnas 33—34 og 41—44, ved Fagerborg skole i Oslo siden 47, litterær konsulent og sceneinstruktør Den Nationale Scene i Bergen 34—38, programsekretær Norsk Rikskringkasting

38—40 og 45—46. G. 25. mars 1926 i Oslo m. Dina Serine Aasen, f. 28. nov. 1906 på Nedre Eiker, datter av gårdbruker Haakon Aasen og Anna Idsøe. (Oslo.) Barn:

a. Kristen Nygaard, f. 27. aug. 1926 i Oslo, stud. real., assistent ved Hærens forskningsinstitut. G. 27. jan. 1951 i Oslo m. Johanna Ur, f. 13. des. 1924 i Årdal i Ryfylke, st. 1945, lærerinne, datter av bonde Bertel Ur og Otelie Lunde. (Oslo.) Barn:

Sønn, f. 16. mai 1951 i Oslo.

Datter, f. 16. mai 1951 i Oslo.

b. Haakon Aasen Nygaard, f. 29. mars 1931 i Oslo, stud. jur.

c. Svein Sophus Nygaard, f. 19. juni 1935 i Oslo. d. Sonja Nygaard, f. 18. april 1945 i Oslo.

2. Anne Sofie Nygaard, f. 16. aug. 1901 i Kr.a, st. 1920, translator i italiensk 27. G. 15. des. 1926 m. Jacob Christie Kielland, f. 20. jan. 1897 i Bergen, st. 1915, arkitekt N. T. H. 19, sekretær hos Oslo byarkitekt 30, direktør i OBOS 34, Statens boligdirektør siden 46, sønn av arkitekt, professor Jens Zetlitz Monrad Kielland og Anna Magdalene Cathrine Christie. (Oslo.)

3. Else Katharina Nygaard, f. 16. des. 1903 i Kr.a. G. 6. des. 1929 m. Alexander Schultz, f. 25. mai 1901 i Kr.a. Kunstmaler med flere separatutst. og bilder i en rekke kunstmuseer. Sønn av professor Eugen Schultz, Leningrad og Nina Gulbransen. (Røa, Oslo.)

Finn Nygaard, f. 26. nov. 1873 i Kristiansand, st. 1892, cand. jur. 97, sekretær i Justisdept. 1900, assessor Oslo byrett 11, lagmann Hålogaland 27, Borgarting og Agder 31, førstelagmann Eidsivating 36—43, tilforordn. h.r.dommer 27—39. Form. i Den norske Dommerforening 32—38, K. St. O. O. G. 14. sept. 1901 m. Ovidia Margrethe Rolfsen, f. 26. sept. 1875, datter av sorenskriver Ole Ambrosius Rolfsen og Ella Lange. (Oslo.) Barn:

(Avsluttet Juli 1951.)

1. Marius Nygaard, f. 1. juni 1902, st. 1920, cand. jur. 24 sekretær Justisdept. 27, byråsjef 36, ekspedisjonssjef 45, h.r.dommer siden 49. G. 22. okt. 1932 m. Eva Julie Johanne Christensen, f. 16. des. 1906, datter av rittmester Oscar v. Munthe af Morgenstjerne og Eva Christensen. (Oslo.) Barn:

a. Agnes Margrethe Nygaard, f. 27. aug. 1933 i Oslo.

b. Lise Nygaard, f. 18. mars 1936 i Trondheim.

c. Eva Johanne Nygaard, f. 2. des. 1945 i Oslo.

2. Ella Nygaard, f. 2. feb. 1911, st. 1930. G. 22. april 1933 m. Torfinn Denstad f. 23. okt. 1906, st. 1924, cand. med. 31, dr. med. 45, overlæge ved røntgenavd. Svenska Röda Korsets sjukhus, siden 1950 overlæge ved Akers sykehus' røntgenavdeling. Sønn av postmester i Tromsø Alfred Denstad og Ellida Margrethe Olsen. (Oslo.)

Hva Statistisk Sentralbyrå sier om Nygaard-navnet (og noen andre)

Det er som sagt mange Nygaard-familier. Hver gang en gård ble delt, kunne det være aktuelt å kalle den delen der et nytt gårdshus ble satt opp, for Nygaard. Jeg slo opp i Statistisk Sentralbyrås datatjenester, og fikk vite:

"Det er 3206 som har Nygaard som etternavn."

Det sies at det er blitt svært mange William-er i familien. Byråets svar er:

"Du søkte på mannsnavnet: William Nygaard. Det er 1793 menn som har William som første fornavn. Det er 1055 menn som har William som eneste fornavn. Det er 4 menn som har William som første fornavn, og Nygaard som etternavn. Det er tre eller færre, eller kanskje ingen menn som har William som eneste fornavn, og Nygaard som etternavn."

Det var jo slett ikke så mange. Mitt navn, Kristen, er også et Nygaard-navn. Hva sier Byrået?

"Du søkte på mannsnavnet: Kristen Nygaard. Det er 1160 menn som har Kristen som første fornavn. Det er 787 menn som har Kristen som eneste fornavn. Det er tre eller færre, eller kanskje ingen menn som har Kristen som første fornavn, og Nygaard som etternavn. Det er tre eller færre, eller kanskje ingen menn som har Kristen som eneste fornavn, og Nygaard som etternavn."

(Det finnes iallfall to av oss. Foruten meg er det en ivrig skytter som går igjen på resultatlistene fra konkurranser i Akershus-området.)

Om Nygaard altså (som vi visste) er et vanlig navn, er andre vanligere: Det finnes 61 829 Hansen-er i landet. Når det gjelder fornavn er det på den annen side vel dem som er sjeldnere enn William og Kristen? Jeg stilte nok et spørsmål og fikk svaret: Det finnes 10 mennesker i Norge som har Jesus som eneste fornavn. (Det ble da for fristende å stille et spørsmål til som ga følgende svar:

" Det er tre eller færre, eller kanskje ingen menn som har Jesus som første fornavn, og Herre som etternavn. Det er tre eller færre, eller kanskje ingen menn som har Jesus som eneste fornavn, og Herre som etternavn. Det er 67 som har Herre som etternavn."